
PEDAGOGIK TEXNOLOGIYADA QO‘LLANILADIGAN USUB VA VOSITALAR.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7820581>

Fozilov Asrorbek Akmal o‘g‘li

Abdulla Qodiriy nomidagi Jizzax davlat pedagogika universiteti

Pedagogika ta‘limi nazariyasi kafedrası.

http://asrorfozilov794@gmail.com

Annotatsiya.

Bugungi kunda mamlakatimizda mutaxassislarning ilmiy salohiyatini birlashtirishga imkoniyatlar yetarli. Nazariya va amaliyot birligining ta‘minlanishi pedagogik texnologiya ning asl mohiyatini aniqlashga yo‘l ochadi. Fikrimizcha, yangi pedagogik texnologiya fanining alohida tarmog‘i sifatida yoki faqat ta‘lim amaliyotini maqbullashtirishga yo‘naltirilgan tizim deb qarash mumkin emas. Pedagogik texnologiya bu sohadagi nazariy va amaliy izlanishlarni birlashtirish doirasidagi faoliyatni aks ettiradi. Pedagogik texnologiya o‘qitishning rejalashtirilgan natijalariga erishishni kafolatlaydi. Bunga, faqat o‘quv jarayoni boshqariladigan taqdirdagina erishish mumkin.

Kalit so‘zlar.

Pedagogik texnologiya, kompetensiya, psixologik ta‘sir, pedagogika.

Abstract.

Today, there are enough opportunities to combine the scientific potential of specialists in our country. Ensuring the unity of theory and practice paves the way for determining the true essence of pedagogical technology. In our opinion, it is impossible to consider new pedagogical technology as a separate branch of science or as a system aimed only at optimizing educational practice. Pedagogical technology reflects activities within the framework of combining theoretical and practical research in this field. Pedagogical technology guarantees the achievement of the planned results of education. This can only be achieved if the learning process is controlled.

Key words.

Pedagogical technology, competence, psychological effect, pedagogy

Kirish.

Jamiyat hayotining jadal tarzda rivojlanishi, taraqqiyot ehtiyojs, lari va imkoniyatlarining kengayishi, turli-tuman axborotlar oqimining tezlashishini hisobga olib, zamonaviy pedagogik texnologiya fani pedagogik prognostikaning

yangishakl, vosita va usullaridan foydalanish mexanizmini yaratishni o'z zimmasiga olmog'i talab etiladi.

Bugungi kunda turli tipdagi ta'lim muassasalarida amalga oshirilayotgan ta'limning o'rni va darajasini aniqlashga yo'naltirilgan tadqiqotlarda pedagogik prognostikaning imkoniyatlaridan keng foydalanishni taqozo qiladi. Shundagina ta'lim jarayonining natijalari fan, ishlab chiqarish, madaniyat, iqtisod hamda jamiyat hayotining barcha sohalarini rivojlantirishga xizmat qila oladi.

Pedagogik texnologiyaftrrg asosiy mohiyati har bir shaxsda mavjud bo'lgan uning ehtiyoji, qiziqishi, iqtidori va imkoniyatlari asosida ularda ijobiy xislat va fazilatlami shakllantirish, rivojlantirish sanaladi. Bu o'rinda ta'lim mazmuni shaxsning shakllanishi va rivojlanishi uchun muhit sanaladi. Shuning uchun ta'lim mazmuni insonparvarlikka yo'naltirilgan gumanistik g'oya va me'yorlami o'zida mujassamlashtirgan bo'lishi lozim.

Pedagogik munosabatlarni insonparvarlashtirish va demokratlashtirish asosidagi pedagogik texnologiya yakka hokimlik texnologiyasiga tubdan qarshi bo'lib, pedagogik jarayonda hamkorlik, g'amxo'rlik, o'quvchilar, talabalar shaxsini hurmat qilish, e'zozlash orqali shaxsni rivojlantirish va ijod qilishga qulay muhit yaratadi.

An'anaviy ta'limda o'qituvchi (pedagog) ta'lim mazmunining sub yekti, o'quvchi-talabalar pedagogik jarayonning obyekti deb qaralsa, hamkorlik pedagogikasida o'quvchi-talaba o'z o'quv faoliyati ning subyekti sanaladi. Shu sababli hamkorlik pedagogikasida yagona ta'lim jarayonining ikkita subyekti hamkorlikda o'quv-tarbiya vazi falarini hal etadi.

Ushbu pedagogik texnologiyada ta'lim tizimi markazida barkamol inson shaxsini shakllantirish va rivojlantirishga qaratilgan insonparvarlik g'oyasi muhim o'rin tutadi. Bu g'oya qay darajada amal ga oshirilganligi ta'lim jarayonining asosiy natijasi pedagogik jamoa mehnatining sifatiga berilgan baho asosida aniqlanadi. Pedagogik munosabatlarni insonparvarlashtirish va demokratlashtirishda o'quv-tarbiyaviy jarayonning asosiy natijasini aniqlovchi muhim omil shaxs- ga bo'lgan munosabat hisoblanadi.

Pedagogik texnologiyalarni qo'llash jarayonida quyidagi uslublardan foydalaniladi.

Ta'lim uslubi – o'qituvchi (pedagog) bilan o'quvchi-talabalar orasida bilim berish va uni olish maqsadida amalga oshiriladigan o'zaro aloqalarni tizimga soluvchi pedagogik tadbirdir. O'qitish uslublari o'quv jarayonining asosiy qismi hisoblanadi. Tegishli uslublarsiz pedagogik faoliyatni amalga oshirib bo'lmaydi.

Ma'ruza – bilimni so'z bilan ifodalash uslublaridan biri sifatida beriladigan bilimlarni og'zaki bayon qilishni ko'zda tutib, o'z hajmining kattaligi, mantiqiy qurilishi, obrazli isbotlash va umumlashti- rishning murakkabligi bilan hikoyadan ajralib turadi. Ma'ruza davomida beriladigan bilimni og'zaki bayon qilish, uzoq vaqt davomida o'quvchi-talabalarning diqqatini tutib turish hamda ularning fikrlarini faollashtirish, isbotlash, ta'rif berish, bir tizimga keltirish, umumlashtirish kabi pedagogik usullardan foydalaniladi.

Amaliy uslublar tarbiya faoliyatining xilma-xil turlari keng doirasini qamrab oladi. Amalda quyidagi usullar qo'llaniladi: vazifa (maqsad)ni qo'yish, uni bajarish uslubini rejalashtirish, bajarish jarayonini boshqarish, tahlil qilish, kamchiliklar sababini aniqlash. maqsadga to'liq erishish uchun ta'lim jarayoniga tuza tish kiritish. Amaliy mashqlarning aniq turlaridan biri mashqni sharhlash hisoblanadi. Uni bajarishda o'quvchi-talaba bo'lajak xatti-harakatini faol mushohada qiladi, o'ziga o'zi eshittirib gapiradi hamda bo'lajak voqeani sharhlaydi. Harakatni sharhlash o'quvchi-talabaga o'zining tipikxatosini anglashgavaharakatigatuzatishlar kiritishiga ko'mak- lashadi.

Muammoli-qidiruv uslublari muammoli ta'lim jarayonida qo'llanadi. Bu uslublardan foydalanishda o'qituvchi (pedagog) awalo, muammoli vaziyat yaratadi, savollar qo'yadi, masalalarni, topshiriqlarni taklif qiladi, muammoli vaziyatni yechishga qaratilgan muhokamani uyushtiradi, xulosalarining to'g'riligini tasdiqlaydi. O'quvchi-talabalar oldingi bilim va tajribalariga asoslanib muam moli vaziyatni hal qilish yo'llari to'g'risidagi takliflarini aytadi va oldin olgan bilimlarini umumlashtiradi, muammoli vaziyatni yechishning eng oqilona variantini tanlaydi. Bu uslub o'quvchi-talabalarning bilimga qiziqishlarini oshiribgina qolmay, ularda fikrlash qobiliyatini ham rivojlantiradi.

Muammoli-qidiruv uslublari ko'proq ijodiy bilim faoliyati ko'nikmalarini rivojlantirish maqsadida qo'llanadi. Ular o'quvchi-talabalarning bilimni chuqur anglashiga, mustaqil egallashiga yor dam beradi. Bu uslublar ta'lim jarayonida tushuncha, qonun va nazariya kabilarni shakllantirish ko'zda tutilganda, faktik axborotni ma'lum qilish, mehnat faoliyatining laboratoriya tajriba o'quv ko'nikmalarini hosil qilishda, o'quv materialining mazmuni prinsipial jihatdan yangi bo'lmasdan, ilgari o'rganilganining mantiqiy davomi bo'lsa, uning asosida o'quvchi-talabalar yangi bilimni qidirish uchun mustaqil qadam tashlasa, mazmun hodisadagi sabab- oqibat va boshqalarga olib kelsa, samarali qo'llanadi.

Ta'limni amalga oshirish jarayoniga zamonaviy pedagogik texnologiyalarni kiritish quyidagilarga asoslanadi:

- ta'lim jarayonida ishtirok etuvchi talaba shaxsi ustuvorligini ta'minlash;
- ta'lim maqsadining natijaga erishuvini amalga oshirish;
- ta'lim jarayoni boshqariluvchi jarayon ekanligidan kelib chiqqan holda uning maqsadli boshqariluviga erishish;
- ta'lim mazmunini ta'minlovchi vosita, usul shakllari texnologiyasini yagona bir tizimga keltirish.

Xulosa.

Jahon pedagogika fani ilmiy-texnika taraqqiyoti ta'sirini boshidan kechirib, psixologiya, kibernetika, tizimlar nazariyasi, boshqaruv nazariyasi va boshqa fanlar yutuqlarini birlashtirib, bugungi kunda faol yangilanish jarayonlari bosqichiga o'tdi va inson imkoniyatlarini samaraii rivojlantirish amaliyotiga boy mahsul bermoqda. Pedagogik texnologiya uslublari dastlab ta'lim berishning namunaviy vaziyatdagi o'zlashtirish talab etiladigan mahsuldor, ya'ni reproduktiv darajasi uchun ishlab chiqilgandi. Reproductiv ta'lim har qanday ta'limning zarur tarkibiy qismi hisoblanadi, u insoniyat jamg'argan tajribani aniq o'quv fani doirasida o'zlashtirish bilan bog'liq. Ta'lim oluvchilarda bilim va ko'nikmalarning ma'lum «poydevori» hosil qilingandan keyingina, ta'limning natijali, ya'ni produktiv va ijodiy yondashish uslublariga o'tish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. N. Saidahmedov. Yangi pedagogik texnologiyalar. - T.: «Moliya», 2003.
2. Farberman B. Ilg'or pedagogik texnologiyalar. - T.: Fan, 2000.
3. Borisova, N.V. Ta'lim texnologiyalari pedagogik tanlov ob'ekti sifatida: darslik.
4. N. V. Borisova. - M.: ITsPKPS, 2000. -- 146 p.
5. Gulova, M.N. Innovatsion pedagogik texnologiyalar: darslik. DPT muassasalari uchun qo'llanma / MN Gulova, 4-nashr, qayta ko'rib chiqilgan. - M.: IT akademiyasi, 2013. -- 208 b.
6. Selevko, G.K. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari: darslik. nafaqa / G.K.Selevko. - M.: Xalq ta'limi, 1998. -- 256 b.
7. Belozertsev, E.P. Kasbiy ta'lim pedagogikasi: darslik.
8. E.P. Belozertsev, A.D. Goneev, A.G. Pashkov, ed. V. A. Slastenin, 4-nashr, O'chirilgan. - M.: IT akademiyasi, 2008. 368 b.
9. Xamrayeva, N. (2020). СЕМЕЙНЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ИХ РЕШЕНИЯ. Архив Научных Публикаций JSPI.

10. 7. Ravshanovna, K. N. (2021). DIFFERENT TECHNOLOGIES FOR DEVELOPING THE METHODOLOGICAL COMPETENCE OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS THROUGH MODERN TEACHING AIDS. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 9(9), 67-70.